

La pretesa dracma ibèrica amb llegenda “KeSE”

JAUME BENAGES OLIVÉ*

Hom sap que la sèrie més coneguda de la plata de la seca de Kese és la dels denaris, del principi del s. II aC. A aquesta, hi hem d'afegir els quinaris, els quals són, però, menys coneguts per la seva escassetat.

A finals del s. III aC també s'encunyaren, en plata, l'hemidracma amb la llegenda , “KeSEKUMPI”, i l'òbol amb la llegenda , “KeSEKu”, unes monedes que fins fa uns pocs anys eren desconegudes.

Tradicionalment, ho han estat també dues dracmes d'imitació emporitanes de la mateixa època que les anteriors amb les llegendes , “TaRAKoNSALIR”, i , “KeSE”. És un fet inusual que dues dracmes d'un mateix lloc presentin llegendes diferents.

Respecte a la primera, amb la llegenda “TaRAKoNSALIR”, no tenim cap dubte ja que l'afegit “salir” al nom “Tarakon” vol dir “plata”. D'aquesta manera, podem deduir, amb tota evidència, que el nom llatí Tàrraco prové d'un terme ibèric, i que Tàrraco és el nom de l'*oppidum* que ocupa l'actual ciutat de Tarragona, tal com va trobar-la Escipió quan va fundar-hi la ciutat romana.

També és evident que Kese ha de referir-se al nom ètnic dels pobladors d'aquest territori: els kesetans. Tàrraco era l'indret on s'encunyaven les monedes amb la llegenda de Kese, segurament pel pes específic, estratègic i militar dels romans.

Dit això, ens centrarem en la dracma amb llegenda “KeSE”, publicada per primera vegada per Leandre Villaronga el 1983.¹ L'autor descriu, a la p. 42, dues dracmes, la llegenda de la primera de les quals està formada per tres signes: el primer sembla una “Ke” i els altres dos són, amb tota seguretat, “SE”. Deduïm, per tant, que ben bé es podria tractar d'una dracma amb llegenda “KeSE” (lâm. I-1).

* Investigador Numismàtic, Directiu de la SCEN (IEC).

1. VILLARONGA I GARRIGA, L. (1983). *Les monedes ibèriques de Tàrraco*, p. 41-42, lâm. I, núm. 1 i 2. Ajuntament de Tarragona.

L'altra, làm. I-2, del mateix encuny, es presenta amb la llegenda repintada, amb el dubte de la primera lletra i amb les altres dues que podrien ser "SE".

Per tant, el fet que ambdues dracmes semblin del mateix encuny i que en la primera es llegeixi "KeSE" amb més o menys claredat ha fet que, durant bastants anys, hom cregués en aquesta possibilitat i que s'anés repetint en posteriors publicacions.²

Avui, però, estem en condicions d'afirmar que les dues dracmes ressenyades no porten la llegenda "KeSE". L'aparició d'una nova dracma del mateix encuny que les anteriors i amb la llegenda completa fa que ara llegim "Bekose".

Una sèrie de coincidències ens varen fer creure en l'existència de la dracma amb llegenda "KeSE". En primer lloc, la fotografia de la dracma de la làmina núm. I-1 de Villaronga del 1983 té un reflex justament a la primera lletra, on aquesta es veu parcialment i ens invita a pensar que es tracta de la Lletra "Ke". D'aquesta mateixa moneda, hem obtingut una nova fotografia on s'aprecien vagament restes del primer signe i part del segon (*fig. 1*).

Fig. 1. Dracma. AR.

a/ Cap femení a la dreta voltada per tres dofins. Gràfila de punts.

r/ Pegàs a la dreta amb el cap modificat, amb dofí a sota. A baix, inscripció ibèrica BeKoSE. Gràfila lineal.

La segona dracma de la mateixa làmina I, assenyalada amb el núm. 2, està repintada justament en la part de la llegenda i que, en ser del mateix encuny, ens va fer suposar que, efectivament, es tractava de la llegenda "KeSE". Avui, però, vista la nova moneda, podem apreciar-hi, encara que estigui repintada, la lletra "Be" a la part del davant, detall que no es va tenir en compte (*fig. 2*).

2. VILLARONGA i GARRIGA, L. (1994). "Corpus Nummun Hispaniae ante Augusti Aetatem", p. 52, núm. 103. José A. Herrero, SA. Madrid. BENAGES OLIVÉ, Jaume (1994). *Les Monedes de Tarragona*, p. 136-137, núm. 2. SCEN (IEC). Barcelona. VILLARONGA i GARRIGA, L. (1998). Les dracmes ibèriques i llurs divisors, p. 133, núm. 11-9, làm. XXXV, p. 232, núm. 457 i 458. SCEN (IEC). Barcelona. VILLARONGA, Leandre; BENAGES, Jaume., (ACIP) (2011). *Ancient Coinage of the Iberian Peninsula / Les Monedes de l'Edat Antiga a la Península Ibèrica*, p. 69, núm. 430. SCEN (IEC). Barcelona.

Fig. 2. Igual que l'anterior.

Ø màx.: 20 mm. Pes: 4,57 g. Posició d'encunys: 12.

Per acabar, mostrem la dracma del mateix encuny, ara sí, amb la llegenda completa i que llegim “*Bekose*”, fet que anul·la, per tant, la pretesa dracma d'imitació emporitana amb llegenda “*KeSE*” i que no té res a veure amb les emissions de la nostra seca (fig. 3). Cal afegir també que la lletra S està formada per quatre pals, un fet inusual a les monedes de Kese.

Fig. 3. Igual que l'anterior.

Ø màx.: 20 mm. Pes: 4,72 g. Posició d'encunys: 9.

BIBLIOGRAFIA

VILLARONGA I GARRIGA, L. (1983). *Les monedes ibèriques de Tàrraco*. Ajuntament de Tarragona.

VILLARONGA I GARRIGA, L. (1994). *Corpus Nummun Hispaniae ante Augusti Aetatem*. José A. Herrero, S.A. Madrid.

BENAGES OLIVÉ, Jaume. (1994). *Les Monedes de Tarragona*. SCEN (IEC). Barcelona.

VILLARONGA I GARRIGA, L. (1998). *Les dracmes ibèriques i llurs divisors*. SCEN (IEC). Barcelona.

VILLARONGA, Leandre; BENAGES, Jaume, (ACIP) (2011). *Ancient Coinage of the Iberian Peninsula / Les Monedes de l'Edat Antiga a la Península Ibèrica*". SCEN (IEC). Barcelona.